

UDK 930.25:929Магазиновић В.

**Из општинског архива
Пераста: корпус писама Војина
Магазиновића**

Горан КОМАР

БОЈА

**ЗБОРНИК РАДОВА
ИЗ НАУКЕ, КУЛТУРЕ И УМЈЕТНОСТИ**

A COLLECTION OF WORKS IN SCIENCE,
CULTURE AND ART

Из општинског архива Пераста: корпус писама Војина Магазиновића

Горан КОМАР

На писма Војина Магазиновића упућена капетану Пераста током 1661. године указао је још Павле Буторац, а транскрипти ових докумената објављивани су од стране Милоша Милошевића и сарадника. У новије вријеме, тачније транскрипте пружио је Горан Комар. Овим прилогом доносе се фотографије сва три писма, као и транслитерација у одговарајућим фонтовима. На тај начин, пружа се потпун увид у ова важна архивска документа стручњацима, а посебно историчарима језика и писма. Писма ћемо, најприје, настојати прилагодити савременом српском језику.

Писма требињског главара привукла су пажњу истраживача због необичног мотива који је послужио Војину да се обраћа Перасту. Наиме, Војин казује како у јату села око Сливнице сабира порез за млетачку касу, а вријеме у коме то чини је вријеме одвијања ратних операција Кандијског рата.¹ Ова села која леже у требињској Површи, јужно од вароши, налазила су се под турском управом.

¹ Горан Комар, *Писма Миха Кувелића дубровачкој влади (1646–1662)*, Херцег Нови 2011.

У обзору бокешке историје Магазиновићи се јављају својим одличником Војином из Сливнице² у требињској Површи. И то у вријеме одвијања Кандијскога рата (1645–1669). Перашки општински архив чува неколико писама Војина Магазиновића из „Слима“.³ У првоме, обраћајући се Вицку Мазаровићу, перашком капетану, Војин казује како касни са слањем новца који прибира за порез. Помиње извјесног Томаша и Пека Чувковића који су договарали модалитете са старим капетаном Вицком Парачиновићем. Шаље скромне дарове. На маргини овога писма, поред осталог: „Малено је вријеме, настојаћемо што при мо(ћи) будемо, али нам има једно село от Бобовишта имах овох друго годиште како нијесу харача предали.“⁴ Будући да је Војин надлежан за Бобовишта, изгледа да он стоји као глава цијелога предјела. Читава релација према Перасту носи печат необичности, јер Војин у другоме писму казује да купи новац већ седам година, само сада истиче сврху: за принципову благајну.⁵ Описује велике тешкоће због турске опасности: „... каде бег на Нишиће спао, отада ми у наше куће уљезли, ни ноћили, ни љетине ухватили, него по гора и по вода“.⁶ Помиње села: Ливница, Главска, До, Парожиће⁷. Сва ова села постоје и данас.

Треће, значајно писмо Војиново капетану Пераста говори о стојбини Војиновој: „... от мене Војина Магазиновића и осталије Слимничана...“⁸ У два последња писма која је приређивач Милошевић смјестио у 1661. годину, Војин упућује прилоге Цркви Светога Николе у Перасту и поред општега сиромаштва које истиче. Упућује двадесет гроша, и за свијеће два гроша.⁹

2 У старој поповској провинцији (у млетачким државним хартијама провинција Попово обухвата Требиње) двије су Сливнице. Једна је Сливница у требињској Површи. Друга Сливница, на опсегу Бобана, лежи у поповским брдима недалеко од Пољица и Рапти (Бобана) – сједиште знаменитих Војновића. На средокраћу старога пута између Осојника и Рапти.

3 Pavle Butorac, *Razvitak i ustroj Peraške općine*, Biblioteka Gospa od Škrpjela 11, Perast 1998, 137, 154, 199.

4 Милош Милошевић, *Хајдуци у Боки Которској 1648 – 1718*, ЦАНУ, Извори за историју Црне Горе, књ. 1, Титоград 1988, 60. (МУП, ПА XIII, 34).

5 М. Милошевић, *Хајдуци*, 75, 76 (МУП, ПА, XIII, 36).

6 М. Милошевић, *Хајдуци*, 75.

7 М. Милошевић, *Хајдуци*, 75.

8 М. Милошевић, *Хајдуци*, 76 (МУП, ПА, XIII, 38).

9 М. Милошевић, *Хајдуци*, 76.

Ова три ћирилска писма капетану Пераста, сва три учињена поводом млетачког пореза који су Попово, Површ и Бовошишта сабирала за вријеме Кандијског рата, носе велики значај за родовску историју Магазиновића (тако значајних за Херцег Нови), али, најприје, представљају илустрације политичких и социјалних прилика у пограничној зони између Млечана и Турака. У њима се помиње и Томаш Магазиновић који је уписан у читуље фамилије, у читуље великога ктитора Сима Милутиновог и Грозданиног Магазиновића–Томашевића.¹⁰ Но, још важније, ова три писма показују улогу Магазиновића на млетачкој страни у вријеме одвијања ратнога метежа. А то ће им, несумњиво, у таквоме опредјељењу у наредним млетачко–турским ратовима на Јадрану, донијети одређене повластице и положај.¹¹

У том контексту, Павле Буторац и издваја писма капетану Пераста, као и добро Војиново познавање устроја перашке општине. Он је очигледно у тјесном додиру са овим градом. П. Буторац показује како је у *Libro verde* први пута унесен избор судија године 1568. који је извршен по старим обичајима.¹² Органски склоп општине учињен је у реплици схема старих аутономија и у Топалској комунитади 1718. године.

Није се само Војин свезао са перашком управом. И житељи Зубаца писали су капетану 1660. и молили помоћ у невољи, истичући подложитост Светоме Марку. Према исказу из 1663. доносила је Војинова Сливница стотину лира, колико и читаво Попово!¹³

П. Буторац хоће да су Сливничани дошли под перашки утицај након знаменитог перашкога боја који се одиграо 1654. године.¹⁴ Заиста, Кандијским ратом (1645–1669) који крену султан Ибрахим I да од Млечана узме Крит и заокружи

10 Горан Комар, *Значајни родови Херцег Новог, књ. 1: Магазиновићи и Јовановићи (архивска истраживања)*, Никшић 2011, 10–92.

11 Богумил Храбак, Требиње, Попово и Доња Неретва у хајдучком војевању за вријеме Морејског рата, Прилози Института за историју, Сарајево 1980, 85 [латиница].

12 P. Butorac, *Razvitak i ustroj*, 136.

13 P. Butorac, *Razvitak i ustroj*, 199.

14 P. Butorac, *Razvitak i ustroj*, 199. Ваља погледати и: Krile conte Viscovich, „Dvije riječi o bitci 15-a maja 1654 u Perastu“, *Boka*, prilog 129. broju, Kotor 1909, 2, 3.

источномедитерански басен, донијеће метеж у Боку и Херцеговину.¹⁵ Приближавање Требињаца Млечанима одвијало се у склопу ширег покрета Херцеговаца и Црногораца. Још августа 1645, главари Херцеговине су упутили писмо которскоме провидуру: „Ако што будемо могли, бићемо на вашој служби и препоручујемо се вашој узвишености за наше старе ствари које смо под хришћанима, у ранијим временима, имали.“¹⁶ Већ на почетку рата јављају се српске приморске кнежине и општине тражећи и задобијајући венецијанско покровитељство и привилегије. Свакако, током 1654. године, сабраће се под Перастом много народа из Херцеговине, могуће, у вези са великом одбраном Пераста.¹⁷

Успостава веза са Перастом могла је бити потакнута и похарама требињских села од ускока. Зна се да је Петар Кулишић упадао у дубровачка и требињска села, да би почетком јула 1650, искрцавши се на Плату и пребацивши се преко Жупе, ударио управо на Сливницу. У томе удару било је изгинулих који су бранили огњишта.¹⁸

Свакако, оваквومه држању требињских Магазиновића ваља придодати и генерални став Српске православне цркве према млетачко–турским сукобима. Друга половина XVII вијека донијеће једном поповском и требињском манастиру сасвим предњачећу улогу у ширим противтурским покретањима источнохерцеговачких Срба. Још раније, путем патријарха Јована и херцеговачког владике Висариона, Тврдош је израстао у тачку отпора и, још тачније, тачку усмјеравања отпора. А међу црквеним достојанственицима који су се истицали у овоме покрету, значајно мјесто је припадало светом владици Василију (1639–1671). Управо у његово вријеме, настала су писма Војина Магазиновића

15 Марко Јачов, *Срби у млетачко–турским ратовима у XVII веку*, Београд 1990, 9–61; Глигор Станојевић, *Југословенске земље у млетачко–турским ратовима XV–XVIII вијека*, Београд 1970; Горан Комар, *Ћирилична документа дубровачког архива*, Херцег Нови 2012, 479–543. Доносе се писма Миха Кувелића дубровачкој влади – одлична слика прилика на граници.

16 Г. Станојевић, „Црна Гора у доба Кандијског рата (1645–1669)“, *ИГ*, 1953, 1–2, 16–17, 206; М. Јачов, „Списи генералних провидура у Задру о бокељским хајдуцима“, *Споменик*, Одељење историјских наука 5.

17 *Историја Српског народа*, трећа књига, први том, „Срби под турском влашћу 1537–1699“, Београд 2000, 377, 378 (написали: Р. Самарџић, Р. Л. Веселиновић, Т. Поповић).

18 *Историја Српског народа*, 365, 366.

капетану Пераста. Манастир Тврдош располагао је 1661. знатним земљишним посједом. Током 1660/61. у њему је живјело око тридесет калуђера. Догађаји које је рефлектовао Кандијски рат са све снажнијим присуством Венецијанаца у, како смо видјели, њиховом дјелатном инструменту – Перасту, изазвали су и вањске кораке епископије. Управо у вријеме када се остварује преписка Војинова и пераштанског капетаната, владика упућује писмо у Рим папи Александру VII тражећи помоћ за обнову манастирске цркве у Тврдошима. У то вријеме игуман тврдошки бијаше отац Кирил.

СЛИВНИЦА, 9. март 1661 [примљено]¹⁹

Војин Магазиновић перашком капетану Вицку Мазаровићу о тешкоћама код прикупљања пореза за млетачку благајну.

[la] 31

:Ћ: Извишитоуму (!) и умножитом и свијетлом и честитом господину и господару капетану Вицку Мачаровићу од Пераста и још и господину и господару Вицку старому капетану Паранчиновићу и осталој господи од Пераста и сућама и малом и великом, а од нас Воина Магазиновића и осталих Слимничана и осталих Божијих и ваших подложника веле драго и превазљубљено поклон и поздрављеније. Руку ви и налчу цјеливам са свим мојим и вашим подложницима. А потом, свијетла и умножита господо, примисмо од вашег господства лист и разумјесмо све што нам пишете и заповједате заради харача. Али је био уговорио Томаш и Петро Чувковић који је тамо у вашег господства с господином старим капетаном Вицком Парачиновићем да им доносе о Ђурђеви дану, али када смо примили лист од вашег свијетлог господства, купимо што прије можемо, али има људи нејаких и потребних. Тако се не може на вријеме узети како и ваше господство зна, али смо ми Божији и нашега господства. Разумјете и ваше господство и у то ви шаљемо малу јабуку господину провидуру два сира и шест језика и трбух масла. Знали бисмо пресвијетла господо што би част господи била, али смо нејаци. Дао Бог да будемо јачи с Богом и с

¹⁹ Објављивано у М. Милошевић и сарадници, *Хајдуци*, 59, 60. Доста погрешки.

вашим господством. Ја бих рад к вашему пресвијетлом господству доћи, али невоља – од Новљана не смијем. Запријетили су ми још ономлани кад мене ухватише, те ме пазе и пријете и поставили ми под десет хиљада пашине глобе да тамо не идем. Тако не смијем и умало и главу одржа, да не буде од Бога помоћи и добрих пријатеља. Али ме оглобише педесет гроша и коња и то сам се ужио (!) удужио и господин капетан и све тридесет и дао гроша и по. И у побратима Ива Чебељића двадесет и пет гроша. И зато сам кнеза Ивељу поочио и окумио да би ме одужио, да се не бих с њиховим господством не замразио него лијепо да платим. И молимо ваше пресвијетло господство одпишите нам лист.

И многа ви љета у смиренију у здрављу и господству подржа многа љета.

(параф: ллллн)

²⁰/И молимо вас пресвијетло господство, отпишите нам лист и немојте жалити ако се што прије не може скупити. Малено је вријеме. Настојаћемо што прије моћи будемо, али нам има једно село од Бобовишта има ово друго годиште како нијесу харача предали. Него вам молимо господство, пишите им лист да видимо што мисле мислима да знамо хоће ли – неће ли. И веље поздрављење мому побратиму и господину Иву Чебељићу.

[на полећини]

Да се преда господину и господару у пресвијетле и часне руке капетан Вицку Мачаровићу у Перас.

[на полећини службена биљешка о пријему]

Ricevuta li 9 marzo 1661 da Voin Magazinovich

20 Уз ивицу лијево у пет редова.

СЛИВНИЦА ПОВРШКА (ТРЕБИЊЕ), 1661²¹

Војин Магазиновић из Сливнице перашком капетану Вицку Мазаровићу поводом тешкоћа око сабирања пореза за Млетачку републику. Утисак је да сливнички кнез, у немогућности да сабере средства за млетачку касу услијед разилажења народа из села, сабира из преосталих кућа и упућује дар Цркви Св. Николе у Перасту. Моли за неку крупну услугу.

✠ Извишитом (!) и умножитом и свијетлом и честитом господину и господару капетану Вицку Мачаровићу мому по(о)чиму и осталој господи перашкој и старим и младим врло племеној умножитој господи, а од мене Воина Магазиновића поклон и веле драго поздрављеније го(лемо). А потом тога, господо свијетла господо да купих хараче за седам годишти за осам ли, и све смиривах све вашем пресвијетлomu господству. И лани оста двадесет и два 22 гроша и то бисмо одавна послали, али се, зна и ваше господство када је бег на Никшиће пао, од тада ми у наше куће уљезли ни ноћи или ни љетине ухватили, него по гора и по вода. И то се уваровати не могосмо уваровати, него оглобише по двадесет и друге по четередесети или гроша. И након тога удрих по тузи и по невољи и то вам шаљем у прилог у цркву Светога Николе. И то ти шаљем из Сливнице 5 кућа, из Главске двије, из Дола двије, из Парожића двије. То ти шаљем сада то харача, а остало вели нас су поробили хајдуци и потјерали плијен. Тако и не имамо од куда, а о то ти иде виша књига и човјек на тужбу. Господо, види Бог и ваше господство о нашем рђавом животу. Не уби вас Бог, куд ли ћемо, како ли ћемо? Једно побјеже од Турака у дубровачку државу, а друго побјеже од хајдука у турску државу. И ми смо побјегли у Требиње. То ти шаљемо из Требиња. Бо(г) зна нити чинимо традимјества Туркцима ни хајдуцима. И више ти се не може се написати него колико вам кажемо вашем пресвијетлом господству. Него те не убио Бог и прије сам те узео по девет пута по Богом оцем и јоште те узимам и сада по Богом оцем и вазда ако твоје пресвијетло господство можеш, учини на то једанаест, дванаест кућа дати (да) све

21 Документ је објављиван од М. Милошевића и сарадника: *Хајдуци у Боки Которској 1648–1718*, 1987, 75–76. Услуге пружања транскрипата пале су у дио сарадницима који, каткада, нису били вјешти задатку.

шаље Богу и цркви у Светога Николе. Ако ли не можеш, а ти ми кажи пут. И то о чему ми велиш ко ти је послао оно мало сира? Оно сам ја послао малу јабуку, е да Б(о)г да у напредак љепше и боље. И многа ти љета у смиренју, многа љета.

(параф: **аллн**)

[на полеђини]

Да се преда пресвијетлом господину и господару капетану Вицку Мачаровићу у часне руке. У Пераст.

ПА, XIII, 36

✠ нзвншнтоу ѿ множитоу и свнтелоу и чест(нт)оу госпѡннѡ и гѡподарѡ и капетанѡ внцкѡ моу по(о)чнмѡ мачаровнѡ. и ѡсталѡ гѡподн прашконзн и старнѣ и младнѣ вр(ло) плементѡ гсподн ѡмножнтѡ ѿ ѡ мене конна магазнновнѡ поклонѡ и веле драго поздравленне го(ле)мо а потѡ тога гѡподо свнтела госпѡдо д(а) кѡпнхѡ хараче за седамѡ годншн за ѡсамѡ лн и свехѡ смнрнвахѡ свехѡ вашемѡ прѣсвнтелоу гѡпоствѡ и ланн ѡста двадесет и (два) кѣ гроша и то внсмо ѡдамна. посланн ланн знахѡ и ваше госпоство када е бегѡ на нншнѣ паѡ ѡтада мнхѡ ѡ наше кѡѣ ѡлазлѡ нн ноѡнвалн нн летнне ѡхватнлн него по гора и по вода и то се ѡвароватн не могѡмо се ѡвароватн него ѡг(л)овнше по двае(с)тѡ и рѡге по четредесѣтн лн гроша и нако(нѡ) тога ѡдрнхѡ по тѡжн и по неболн и то вн шлемѡ ѡ прилогѡ ѡ црѡквѡ светога ннколѡ ѿ то тн шлемѡ н(сѡ) слнвннце ѣ петѡ кѡѡ нз главске ѡ двне нз дола ѡ двне нз парожнѡ ѡ двне то тн шлемѡ сада тоѡ харача а ѡсталѡ вѣлн н(асѡ) сѡ поробнлн хадѡшнцн и поѡералн плненѡ тако и не нмало ѡ кѡѣ а ѡ тн ндѣѡ вн ш(емѡ) кннга и тоекѡ на тѡжбѡ господо вн ѡе богѡ и ваше госпоство ѡ нашемѡ рѡѡавѡ жнвотѡ не ѡвн васѡ богѡ кѡ(дѡ) лн ѡмо како лн ѡмо едно повеже ѡ тѡрака ѡ дѡброватѡкѡ дрѡж авѡ а дрѡго повеже ѡ хадѡка ѡ тѡрѡскѡ дрѡжавѡ и лн смо повеган ѡ тѡбнне то вн шлемѡ нс тѡбнна бо(гѡ) зна нн чнннмо траднннства тѡрѡко(мѡ) нн хадѡко(мѡ) и внше тн се не може се напнсатн негоѡ колнко вн кажемѡ вашѡ прѣсвнтелоу гѡпоствѡ него те не ѡвнѡ гѡд и прне сам те ѡзеѡ по деветѡ пѡта по богоу ѡцеу и ѡце тн ѡзнмѡ н сада по(дѡ) боѡѡ ѡцеу и вазѡда ако твоѡ прѣвнне(т)ло гѡпост(в)о можешѡ ѡчннн на(мѡ) то еданае(с)тѡ дванае(с)тѡ кѡѡ кннгѡ датѡ свехѡ послла богѡ и цѡ(р)квн светога цнколе ако лн не можешѡ а тн лн кажн пѡтѡтѡ и тоѡ що лн велншѡ ко тн е послаѡ ѡноѡ мало снра ѡно са(мѡ) ѡ послла малѡ ѡвѡкѡ гѡда вгѡ дахѡ ѡ напѡдакѡ лепше и боле и многа тн лѣта ѡ самнрѡнннѡ многа лета.

СЛИВНИЦА, 1661

*Војин Магазиновић перашком капетану Вицку Мазаровићу молбom
да не пусти пљачкаше на његов крај.*

✠ Извишитом и умножитом и племенитом и свијетлом и честитом господину и господару капетан Вицку Мачаровићу и осталој племенитој господи од Пераста и сућама и старим и младим, а од мене Воина Магазиновића и осталих Слимничана божјих слуга и вашег прсвијетлог господства и подложника поклон и веле драго поздрављеније. А потом, господине капетане, узимам те по девет пута по Богом оцем. И молим и ваше господство и осталу господу и суће од Пераста немој ми дати пустити хајдука да нам нешто живог да нам не оћерају што из овога преданогa. Зашто ако оћерају, не има (се) откуд давати у господина принципа камару, ни у вашег господства у цркву Светога Николе прилог давати, јер је не имамо ни гдје ништа него ако колико има бравац али вола, тере тијем живе и храни се и прилог дава господину принципу. А чули смо пресвијетла господо да вам је жао било заради овог прилога што дајемо у цркву Светога Николе двадесет гроша и за свијеће два гроша зашто су тако господа учинила да друге части није него свијеће у цркву Светога Николу. А сада честита господо Бога ви јамца давам да ћу донијети по овому дану до двадесет дана. Ваљало би и отприје, али нијесмо могли, јер је нама невоља била велика овога љета и јесени била од овога бега, јер је оглобио ови бег сиромашне и не остави ни о чему. Тако прије не могу и сад сам саставио пола харача, али нећу него све уједно. Ја се старам и бринем господо пресвијетла, али прије не могу. И опет су пандури изишли на Зубце, те су удрили на свакога гладниика, на нека три риала, а на некога и четири.

И ја многа ви љета у смирењу и у здрављу многа љета. Амин.

^{22/} И молимо вас пресвијетло господство отпишите ми мало књиге нека знам што ми ви господа заповједате.

[на полећини]

Да се преда господину и господару капетан Вицку Мачаровићу у поштоване руке. У Пераст.

22 Уз ивицу лијево у два реда.

ПА, XIII, 38

† нзвншнтоуѣ н ѡмножитоуѣ н племеннтоуѣ н свнтелтоуѣ н честнтоуѣ
 гопѡннѣ н гопѡдрѣ капетанѣ внцкѣ мачаровнѣѣ н ѡсталѡ племеннтѡ гопѡнѣ ѡ
 пераѣта н сѣѣамн н старнемѣ н младне(мѣ) а ѡ мене вонна магазнновнѣа н
 ѡѣталне санмннѣа внжне слѣга н вашега прѣсвнтелога гѡпѡства н положннка
 поклонѣ н веле драго поздравленн(е) а потѡ гѡпѡднне капѣѣане ѡзнмалѣ те по
 деветѣ пѣта по богоуѣ ѡцемѣ немон мнѣ датн н молѣмѣ н ваше госпо(с)тво
 н ѡсталѣ гѡпѡдѣ н сѣѣе ѡ пераста датн нн пѣстнтн хадѣка да намѣ неѣо
 жнзанѣ да намѣ не ѡѣераю нз о вога прѣданого заѣо акоѡ ѡѣераю не нма
 ѡкѣдѣ даватн ѣ гѡпѡнна прннѣ(цн)па камарѣ нн ѣ вашеѣ гѡпѡства ѣ црквѣѣ
 светога ннколѣ прнлогѣ даватн ерѣ е не нмамо ннгде ннѣа него акоѡ кохѣ
 нма бравацѣ алнѣ вока тере тнѣ жнве н хране се н пѣлогѣ дава гѡпѡдннѣѣ
 прннѣцнпѣ а ѣѣан смѡхѣ прѣсвнтелѣ гѡпѡдо да вн е жаѡ бнло зарадн ѡвога
 прнлога ѡѡ давамо ѣ црѣквѣѣ св(е)тога цнколе двадесетн г(р)оша н за свнѣе
 два г(р)оша заѣо сѣ тако гѡпѡда ѣчнннла да дрѣге ѣлѣтн нне него свнѣе ѣ
 црквѣѣ светога ннколѣ а сада честнтѣ гѡпѡдо бога вн ѣлѣца давалѣ да ѣѣ
 доннетн по воуѣ дне до двадесетн ѣ данѣ валало бнѣ н ѡпрне алнн ннесмо
 млог(л)н ерѣ намн невола бнла велнѣа ѡвога лета н есенн бнла ѡ ѡвога бега ерѣ
 е ѡглобн(ѡ) ѡвнѣ бегѣ сѣромашѣ н не ѡставн нн ѡ ѣемѣ тако прне не млогѣ
 н садѣ самѣ саставнѡ по харѣта алн неѣѣ него свѣѣ ѣдно ѣа се старамѣ н брннѣ
 гѡпѡдо прѣсвнтелѣ алн прне не млогѣ н ѡпета сѣ панѣдѣрн нзншлн на зѣбце те
 сѣ ѣдрнлн на ѣвакога гла(д)нѣнннка на нека трн рнѣала а на некога н ѣетнрн
 н многа лѣѣа ѣ самнрннню н ѣ здравнню многа лѣѣа алнннѣ.
 н молнмо вн прѣсвнтелѡ гѡпѡ(с)тво ѡпншнтѣ мн мало кннге нека н ѣа знѣа ѡ
 мн внѣ гѡпѡда заповнѣдѣте.